

รูปแบบสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยใน
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC)
Model of Online Instructor Competencies Towards Professionalism for
University Instructors in Enhancing Learning Management Effectiveness
Through the Massive Open Online Course (Mooc) Platform

วรชัย วิภูอุปโภคตร

Vorachai Viphoouparakhot

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author, Email: Vorachai.vip@bkkthon.ac.th

Received: 2024-11-26; Revised: 2024-12-22; Accepted: 2024-12-24

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงเหตุการณ์สมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพของอาจารย์มหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนสู่การพัฒนาความเป็นมืออาชีพอย่างต่อเนื่องของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอาจารย์ด้านบทบาท ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และทัศนคติที่ดีเพื่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดในความเป็นมืออาชีพ มีทักษะด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์และผลลัพธ์การเรียนรู้นำมาเป็นกรอบการวิจัย ประชากร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เปิดสอนออนไลน์ระบบเปิดของมหาวิทยาลัยประเทศไทย จำนวน 3,145 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น แบ่งกลุ่มจาก 5 มหาวิทยาลัยได้ตัวอย่างจำนวน 320 คน การเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัย อิทธิพลระหว่างตัวแปร และประมวลผลโดยใช้สถิติ Z-test เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วยโปรแกรม AMOS เพื่อวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด ได้แก่ บทบาท รองลงมาเป็นทักษะ ทัศนคติ และความเชี่ยวชาญมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด โดยทั้งหมดมีค่า $p=0.000$ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้นำไปใช้เป็นแนวทาง กลไกการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC)

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้สอนออนไลน์, ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้, บทบาทผู้สอน, ความเชี่ยวชาญ, ทักษะทัศนคติ

Abstract

This research aimed to study the factors related to the online instructor competencies towards professionalism for university instructors in enhancing learning management

effectiveness through the Massive Open Online Course (MOOC) platform. This quantitative research explores the concept of educational administration in relation to the professional teaching practices of university instructors in managing Massive Open Online Courses (MOOC) to promote lifelong learning among students while fostering the continuous professional development of university instructors. The research framework incorporates factors influencing instructor development, including their roles, expertise, Teacher skills, and attitudes, which contribute to the effectiveness of professional online learning management. Key elements include technological proficiency, innovation in online learning activity design, and learning outcomes, which serve as the foundation for the research framework. The population were instructors who were on duty and have experience teaching in the system of MOOC in the Universities of Thailand, total 3,145 people. The sample were divided into five universities by a multi-stage random sampling method, total 320 people. Data collection is done using a research instrument with a 5-point rating scale questionnaire. Data analysis was using descriptive statistics, basic statistics, inferential statistics analysis to analyze factors, analyze the influence between variables, and process by using the Z-test statistic to prove the hypothesis at a 95% confidence level using the AMOS program to analyze the structural equations (Structural Equation Modeling: SEM), and to test the consistency of the research model. The analysis results revealed that the most influential factor in enhancing the effectiveness of Learning Management in MOOC was the instructor's role, followed by skills, attitudes, and expertise, all of which showed a statistically significant influence on online learning management effectiveness ($p=0.000$) with a 95% confidence level. The findings from this research can be utilized as a framework and mechanism for developing the competencies of online instructors towards professionalism, aimed at enhancing the effectiveness of managing Massive Open Online Courses (MOOC).

Keywords: Online Instructor Competencies, Learning Management Effectiveness, Teacher Role, Expertise, Attitude Skills

บทนำ

แนวโน้มการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาได้รับแรงผลักดันจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร โครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ บทบาทของรัฐ และเทคโนโลยี รวมถึงปัจจัยภายในที่เน้นคุณภาพ ความเท่าเทียม และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมเหล่านี้ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร และทิศทางการเรียนรู้เพื่อรองรับความต้องการใหม่ ๆ การปรับตัวของมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องผ่านการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เช่น การปรับบทบาท (Re-Orientation) ยุทธศาสตร์ (Re-Profiling) โครงสร้างการดำเนินงาน (Re-Structure) และการจัดองค์กรใหม่ (Re-Organization) โดยเฉพาะผลกระทบการระบาดของ COVID-19 ในปี พ.ศ. 2563-2564 ที่เร่งให้มหาวิทยาลัยปรับบทบาทและคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงสู่การเรียนรู้ออนไลน์โดยแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (Massive Open Online Course; MOOC) ถูกนำมาใช้เพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้ทุกกลุ่มคน เช่น วัยทำงานและผู้สูงอายุ Ke Zhang et al. (2019) เป็นนวัตกรรม

สำคัญที่ช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ให้ประชากรทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงหลักสูตรได้จากทั่วโลกโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ MOOC ช่วยเพิ่มการเข้าถึงความรู้ทั้งแบบฟรีและเสียค่าใช้จ่าย ขณะที่ Thai MOOC ระบุว่า MOOC มีความยืดหยุ่นและช่วยพัฒนาทักษะผู้เรียน มหาวิทยาลัยไทย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ปรับกลยุทธ์รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC เพื่อตอบโจทย์ยุคดิจิทัลในปัจจุบัน ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียนออนไลน์ MOOC ยังเป็นความท้าทายในการพัฒนาเพิ่มเติม (Shannon et al., 2020) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยเป็นมหาวิทยาลัยออนไลน์ของประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหลักสูตรออนไลน์ของสมาชิกจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐ สมาคมและภาคเอกชนจำนวนกว่า 110 หน่วยงานสมาชิกที่ร่วมกันสร้างหลักสูตรใน MOOC เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อคนทุกคน ปัจจุบันมีจำนวนรายวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย 715 รายวิชา (มหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย, 2567)

การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์มีประสิทธิภาพ ผู้สอนออนไลน์ต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ การพัฒนาทักษะการสอนและทัศนคติที่เปิดกว้างต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ จะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับตัวเข้าสู่บทบาทผู้สอนออนไลน์ที่เน้นการเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้น (ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561) ซึ่งเป็นความท้าทายของอาจารย์มหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล (2563) เน้นบทบาทมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์เพื่อขับเคลื่อนบทบาทมหาวิทยาลัยให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงยุคสมัยและความต้องการของสังคม ในบริบทของประเทศไทย การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพในการเรียนออนไลน์ MOOC ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาความรู้ได้อย่างเสรี ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในรายวิชาที่สนใจ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งส่งผลทำให้กลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

จากสถานการณ์และเหตุผลความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นทิศทาง แนวโน้มของมหาวิทยาลัยในการมุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561) เสนอแนวทางการพัฒนาอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC โดยแบ่งระดับของการพัฒนาอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในบทบาทการสอนออนไลน์ MOOC ประกอบด้วย 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับการสอน และระดับสถาบัน โดยทั้ง 3 ระดับ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา และคณะ (2561) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนออนไลน์เพื่อยกระดับการบริหารการศึกษาด้านการพัฒนาอาจารย์สู่ความเป็นมืออาชีพในระดับสถาบันให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับบทเรียน โดย Dittmar & McCracken (2012) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีประสิทธิภาพด้วยการเป็นพี่เลี้ยง การพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการประเมินเพื่อผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตรงความต้องการของผู้เรียน นำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนากลไกการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนมืออาชีพในระบบ MOOC เพื่อยกระดับสมรรถนะอาจารย์มหาวิทยาลัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2561) เสนอสมรรถนะผู้สอนออนไลน์ 5 ด้าน ได้แก่ ศาสตร์การสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน การประเมินผลและความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสอนออนไลน์ MOOC และต้องเน้นให้

ความสำคัญสมรรถนะและบทบาทของผู้สอนออนไลน์ โดยเน้นการแสดงตนของผู้สอนและการสนับสนุนผู้เรียน ในบริบทการเรียนรู้ออนไลน์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและการให้ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนในระบบออนไลน์ และขณะเดียวกัน ปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ (2563) สังเคราะห์แนวทางวิธีการสอนและรูปแบบการใช้เครื่องมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาออนไลน์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในระบบ MOOC เน้นการออกแบบการสอน การเรียนรู้ที่เหมาะสมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนในวงกว้าง

ดังนั้น รูปแบบสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) เป็นงานวิจัยที่มีความจำเป็น สำคัญต่อ มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนรู้ MOOC นำรูปแบบที่ได้ไปสู่การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ผู้สอนออนไลน์เพื่อ ตอบโจทย์การจัดการศึกษาเพื่อเข้าถึงคนทุกคน (Education for all) นำไปประยุกต์เพื่อการยกระดับการ พัฒนาสมรรถนะอาจารย์ผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพในการดึงดูดผู้เรียน ตอบสนองความต้องการ ผู้เรียน การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมหาวิทยาลัยสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสู่สังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงเหตุการณ์สมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์ มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC)

การทบทวนวรรณกรรม

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เปิด โอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จำนวนมาก ๆ ตั้งแต่ 250 คนขึ้นไป ผ่านทางหน้าเว็บไซต์มีทั้งไม่เสียค่าใช้จ่าย และเสียค่าใช้จ่าย ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Massive Open Online Course: MOOC เป็นนวัตกรรมใหม่ของ วงการการศึกษาของโลก ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผ่านช่องทางออนไลน์เรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Paced learning) และมีการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ถามตอบ (Interactive) ช่วยเหลือจากผู้สอน ลักษณะการเรียนรู้ออนไลน์ผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การดูวิดีโอ การอ่าน กราฟิก รวมทั้งการทำแบบทดสอบย่อย และผ่านการ อธิบาย สนทนา เป็นการเรียนรู้ที่สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา การเพิ่มการเรียนรู้ การเพิ่มทักษะเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน รวมทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพอาจารย์ คือ กระบวนการที่เป็นระบบที่ช่วยให้อาจารย์ได้มี โอกาสเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ทักษะ รวมทั้งการปรับปรุงทัศนคติ เกี่ยวกับบทบาท ความรับผิดชอบ การเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ระบบเปิดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ระบบเปิด ดังนี้

1) สมรรถนะผู้สอนออนไลน์มืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ การเสริมสร้างและยกระดับ ความสามารถในการปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ในระดับเปิด (MOOC) ที่ประกอบด้วย (1) บทบาท (Role) (2) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) (3) การมีทักษะ ศิลปะและหน้าที่ในการสอน (Teacher skill) และ (4) การมีทัศนคติที่ดี (Attitude) ในการพัฒนาตนเองให้มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานของ อาจารย์ในการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดให้เกิดผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์อย่างมืออาชีพของอาจารย์ คือ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ทั้งเพิ่มพูนทักษะในการใช้เทคโนโลยี การออกแบบการเรียนรู้ ศาสตร์ การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน การประเมินผล และการสื่อสารให้ตอบ โจทย์ผู้เรียนที่มีความหลากหลาย และการสร้างนวัตกรรมการสอนที่สามารถดึงดูดผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นสำหรับผู้เรียน การเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ของอาจารย์ ผู้สอนพัฒนาความเป็นมืออาชีพอย่างต่อเนื่องสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ในการสอนออนไลน์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (Boettcher & Conrad, 2016; Bates, 2015; Anderson, 2008; Mishra & Koehler, 2006; Siemens, 2005; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561; ฐาปนีย์ ธรรมเมธา และคณะ, 2561) โดยมีการ กำหนดปัจจัยที่เป็นมโนทัศน์ดังนี้

(1) บทบาท (Role) ของอาจารย์ผู้สอนออนไลน์มีความสำคัญในการทำให้กระบวนการเรียนรู้มี ประสิทธิภาพมากที่สุด ในระบบออนไลน์อาจารย์ผู้สอนไม่เพียงแต่เป็นผู้บรรยายเนื้อหาแต่ยังต้องรับบทบาท เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (facilitator) ที่ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกสามารถแสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมได้ นอกจากนี้อาจารย์ต้องมีทักษะการจัดการชั้นเรียนออนไลน์ สร้างแรงจูงใจและ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีการโต้ตอบเป็นสำคัญ การปรับเปลี่ยน บทบาทจากการสอนแบบดั้งเดิมมาเป็นการสอนแบบโต้ตอบในโลกออนไลน์เป็นความท้าทายที่ผู้สอนต้องเผชิญ และปรับตัวเพื่อความสำเร็จ (Garrison & Anderson, 2003; Anderson, 2008; Salmon, 2004; Bates, 2015; Boettcher & Conrad, 2016; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561; ฐาปนีย์ ธรรมเมธา และคณะ, 2561)

(2) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในคุณภาพการสอน ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหา (Content Knowledge) ความรู้ความเชี่ยวชาญของการจัดการเรียน การสอนที่ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการสอน การเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล (Pedagogical Knowledge) ด้านวิชาการที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการ เรียนรู้ออนไลน์ อาจารย์ต้องสามารถแปลความรู้ทางวิชาการไปสู่การปฏิบัติและประยุกต์ใช้จริงในการเรียนรู้ ออนไลน์ อีกทั้งยังต้องปรับเนื้อหาและความรู้ให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา แล้ว การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจตอบ โจทย์ผู้เรียนก็มีความสำคัญ (Anderson, 2008; Garrison & Anderson, 2003; Salmon, 2004; Biggs & Tang, 2011; Mishra & Koehler, 2006; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)

(3) ทักษะ (Teacher Skill) การสอนออนไลน์เป็นศิลปะที่ต้องใช้ทักษะหลายด้าน รวมทั้งศิลปะ และหน้าที่ในการสอน อาจารย์ที่ดีในต้องมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ดึงดูดผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนต้องอาศัยความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Technological Knowledge) ร่วมด้วยเพื่อการจัดการผ่านระบบจัดการเรียนรู้ (Learning Management System) และเครื่องมือออนไลน์อื่น ๆ การสอนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการใช้ เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ แบบทดสอบออนไลน์ และระบบการสนทนาแบบโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความตื่นตัวในชั้นเรียน ออนไลน์ การจัดการชั้นเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพสามารถจัดได้หลากหลายแบบทั้งแบบใช้ผสมผสานกับ ห้องเรียน (Blended Learning) แบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative e-Learning) เป็นสิ่งที่ท้าทายต่อ ผู้สอนออนไลน์ (Anderson, 2008; Salmon, 2004; Boettcher & Conrad, 2016; Garrison & Vaughan, 2008; Koehler & Mishra, 2005; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)

(4) ทักษะทัศนคติที่ดี (Attitude) ทักษะทัศนคติในเชิงบวกของผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ออนไลน์ การให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน การส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียน ผู้สอนออนไลน์จะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสดงตนในฐานะผู้สอนออนไลน์ที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนที่มีทัศนคติที่เปิดใจกับการเรียนรู้ออนไลน์สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกถึงความใส่ใจและความกระตือรือร้น ทักษะทัศนคติที่ดีของอาจารย์ผู้สอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าจะสามารถเข้าถึงอาจารย์ผู้สอนได้ สามารถขอคำแนะนำหรือความช่วยเหลือเมื่อจำเป็นแสดงถึงความพร้อมในการสนับสนุนผู้เรียนอย่างมิตรและมีอาชีพเพิ่มความมั่นใจของผู้เรียน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Salmon, 2004; Rovai, 2002; Bates, 2015; Veletsianos, 2016; Biggs & Tang, 2011; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561)

3) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC คือ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของมหาวิทยาลัยไทยที่มีเทคนิควิธีการต่างๆ และมีผลการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความเป็นอาจารย์มืออาชีพ 2) ทักษะ 3) นวัตกรรมและกระบวนการเรียนการสอน 4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ในระบบ MOOC ต้องการโครงสร้างที่ชัดเจนและการวางแผนที่ละเอียดอ่อน เนื่องจากผู้เรียนในระบบ MOOC มีความหลากหลายทั้งในด้านประสบการณ์ ความรู้ และวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการสอน การให้ผลย้อนกลับแบบทันที และการประเมินผลผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีผู้เรียนจำนวนมากเป็นความท้าทายที่ผู้สอนต้องเผชิญ การจัดการที่ดีใน MOOC จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ การออกแบบหลักสูตรและการจัดการความก้าวหน้าของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Yuan & Powell, 2013; Siemens, 2005; Anderson, 2008; Garrison & Vaughan, 2008; Veletsianos, 2016; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561)

(1) ความเป็นอาจารย์มืออาชีพ ในระบบการเรียนออนไลน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของผู้เรียน อาจารย์ที่มีความเป็นมืออาชีพจะต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ ยังต้องสามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย รวมถึงการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นอาจารย์มืออาชีพต้องการการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะอยู่เสมอ การปรับปรุงการสอนให้สอดคล้องกับแนวโน้มใหม่ ๆ อยู่เสมอ (Anderson, 2008; Garrison & Anderson, 2003; Boettcher & Conrad, 2016; Salmon, 2004; Koehler & Mishra, 2005; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)

(2) ทักษะ ศิลปะและหน้าที่ในการสอน ผู้สอนออนไลน์ต้องมีทักษะหลายด้านในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ดึงดูดผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นส่วนสำคัญให้ผู้สอนสามารถจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ และซอฟต์แวร์สำหรับการสร้างเนื้อหาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการสอนและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพการสอน (Mishra & Koehler, 2006; Siemens, 2005; Garrison & Vaughan, 2008; Veletsianos, 2016; Koehler & Mishra, 2005; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)

(3) นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความน่าสนใจและมีส่วนร่วมของผู้เรียน นวัตกรรมสามารถเป็นได้ตั้งแต่การใช้สื่อใหม่ ๆ เช่น วิดีโอและมัลติมีเดีย การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การจำลองสถานการณ์หรือการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ นวัตกรรมเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจขึ้นช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้เป็นสิ่งจำเป็น

สำหรับความสำเร็จของการสอนออนไลน์ (Veletsianos, 2016; Siemens, 2005; Anderson, 2008; Garrison & Vaughan, 2008; Mishra & Koehler, 2006; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561)

(4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ คือ มาตรฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้ออนไลน์ การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้ข้อสอบ การให้ผลย้อนกลับ หรือการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ การประเมินผลที่ดีจะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงวิธีการสอนและเนื้อหาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Biggs & Tang, 2011; Garrison & Anderson, 2003; Anderson, 2008; Salmon, 2004; Rovai, 2002; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561)

4) การปฏิบัติงานในฐานะอาจารย์มืออาชีพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

(1) ความเป็นอาจารย์มืออาชีพ (Professionalism) หมายถึงการมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ อาจารย์ผู้สอนต้องมีความเข้าใจลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอน และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้อาจารย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาและระบบการศึกษา การเป็นอาจารย์มืออาชีพยังหมายถึงการทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการศึกษา โดยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Shulman, 1987; Hattie, 2009)

(2) ทักษะ (Teacher Skills) ศิลปะและหน้าที่ในการสอน ในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่อาจารย์ทุกคนต้องมีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน อาจารย์ควรสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งผสมผสานการเรียนในห้องเรียนและออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเข้าถึงและใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น ระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management Systems; LMS) และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ (Garrison & Vaughan, 2008; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563)

(3) นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (Innovation in Learning) การนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้อาจารย์สามารถสร้างสรรค์วิธีการใหม่ๆ ในการสอน เช่น การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย การใช้กรอบแนวคิดการบูรณาการที่ใช้ในการออกแบบวิธีสอน TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมฝึกอบรมที่ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นทั้งด้านเนื้อหา วิธีการสอน และการใช้เทคโนโลยี (Koehler et al, 2014) รวมถึงเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ใช้เกมในการเรียนรู้ (Gamification) หรือการใช้โครงการที่เน้นปัญหาจริง (Project-Based Learning) การนำนวัตกรรมเหล่านี้ปรับใช้ให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและตรงความต้องการของผู้เรียน (Kirkwood & Price, 2014; ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561)

(4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Outcomes) เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการสอน อาจารย์ต้องมีความสามารถในการออกแบบและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา การประเมินผลสามารถทำได้ผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น ทดสอบข้อเขียน การประเมินความสามารถในการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ การประเมินผลควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะที่สำคัญของผู้เรียน เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา (Biggs & Tang, 2011)

5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ นักวิชาการหลายท่านทำวิจัยในแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ออนไลน์และเทคโนโลยีการเรียนการสอน ดังนี้

(1) บทบาท (Role) นักวิชาการที่ศึกษาความสำคัญของบทบาทอาจารย์ผู้สอนในระบบออนไลน์ ได้แก่ Garrison & Anderson (2003), Anderson (2008), Salmon (2004), Bates (2015), Boettcher & Conrad (2016) และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2561) เน้นถึงการเปลี่ยนแปลงของบทบาทอาจารย์ผู้สอนจากผู้บรรยายเนื้อหาสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นักวิชาการล่าสุดที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ ได้แก่ Martin et al. (2022) และ Lowenthal & Dennen (2021) โดยเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงของบทบาทอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ที่ต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำมาตั้งสมมติฐานดังนี้

H1: บทบาทอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด

(2) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ของอาจารย์ผู้สอนมีความสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ออนไลน์ นักวิชาการที่ศึกษาในด้านนี้ เช่น Anderson (2008), Garrison & Anderson (2003), Salmon (2004), Biggs & Tang (2011), Mishra & Koehler (2006) และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2563) ได้เน้นถึงความจำเป็นที่อาจารย์ผู้สอนต้องมีทักษะทั้งในด้านวิชาการและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสอนออนไลน์ งานวิจัยในช่วงปี 2020-2023 ของ Xie et al. (2021) และ Trust & Whalen (2022) ซึ่งถึงความสำคัญของความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่อาจารย์ผู้สอนต้องปรับตัวเข้าสู่การสอนออนไลน์อย่างรวดเร็วในช่วง COVID-19 ผู้วิจัยนำมาตั้งสมมติฐานดังนี้

H2: ความเชี่ยวชาญมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด

(3) ทักษะ (Teacher Skill) นักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะของอาจารย์ผู้สอนออนไลน์ ได้แก่ Anderson (2008), Salmon (2004), Boettcher & Conrad (2016), Garrison & Vaughan (2008), Koehler & Mishra (2005) และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2563) ได้เน้นทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น งานวิจัยที่สำคัญจากปี 2021-2023 ได้แก่ Rapanta et al. (2021) และ Baran & Correia (2022) ที่เน้นว่าอาจารย์ผู้สอนต้องมีทักษะการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรูปแบบออนไลน์ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการประเมินผลที่ยืดหยุ่น ผู้วิจัยนำมาตั้งสมมติฐานดังนี้

H3: ทักษะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด

(4) ทศนคติ (Attitude) นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของทัศนคติของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ Salmon (2004), Rovai (2002), Bates (2015), Veletsianos (2016), Biggs & Tang (2011) และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2561) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทัศนคติในเชิงบวกและการเปิดใจกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและมีประสิทธิภาพ Adedoyin & Soykan (2020) และ Cheng et al. (2021) ได้เน้นถึงความสำคัญของทัศนคติที่ดีของอาจารย์ต่อเทคโนโลยีใหม่โดยเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ผู้วิจัยนำมาตั้งสมมติฐานดังนี้

H4: ทัศนคติมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด

สรุปเชิงวิชาการเกี่ยวกับ “ช่องว่างของความรู้” ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ ผลการสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ออนไลน์ (Boettcher & Conrad, 2016; Bates, 2015; Anderson, 2008) ซึ่งประกอบด้วยบทบาท (Role) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ทักษะ (Teacher Skill) และทัศนคติที่ดี (Attitude) ต่อการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบท MOOC ที่ต้องรองรับผู้เรียนจำนวนมากและหลากหลาย ความท้าทาย

หลัก คือ การสร้างการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Garrison & Anderson, 2003; Salmon, 2004) ช่องว่างของความรู้งานวิจัยที่ผ่านมามักเน้นที่การศึกษาบทบาทและทักษะเฉพาะด้านเทคโนโลยี แต่ยังขาดการเชื่อมโยงระหว่าง 4 ปัจจัยหลัก บทบาท ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และทัศนคติกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของ MOOC ในบริบทประเทศไทย

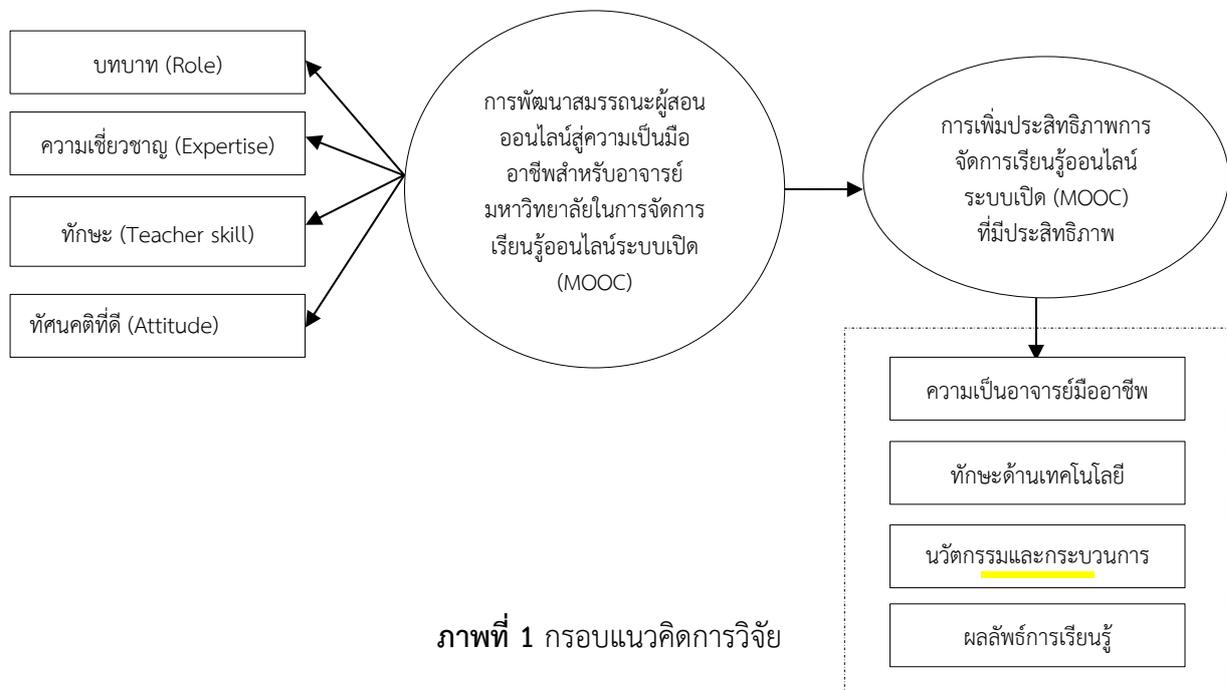
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC ผ่าน 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. บทบาท (Role) การพัฒนาบทบาทของอาจารย์ให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ที่เน้นเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. ความเชี่ยวชาญ (Expertise) การยกระดับความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการออกแบบการเรียนรู้
3. ทักษะ (Teacher Skill) การพัฒนาทักษะ ศิลปะและหน้าที่ในการสอน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เพื่อดึงดูดผู้เรียน

4. ทัศนคติ (Attitude) การเสริมสร้างทัศนคติที่เปิดกว้างเพื่อรองรับความท้าทายในการเรียนรู้ออนไลน์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่และมีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาที่เปิดสอนออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) ทั้งการสอนแบบผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Paced learning) และมีการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ถามตอบ (Interactive) จำนวน 3,145 คนจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย โดยกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น แบ่งกลุ่มจาก 5 มหาวิทยาลัย จำนวน 320 คน อ้างอิงการเก็บข้อมูลจากการใช้กลุ่มตัวอย่างจากการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง SEM โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 10-20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษาโดยครั้งนี้ใช้ตัวแปรทั้งหมด 16 ตัวเมื่อทำการเก็บข้อมูลจะได้ $20 \times 16 = 320$ ชุดแบบสอบถามซึ่งการเก็บครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 ชุด (Hair etc., 2012)

เครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยยอมรับค่า IOC (Index of item objective congruence) และทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ได้ค่า IOC=0.875 และสำรวจข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสอบถาม (Try out) จำนวน 30 ชุด ได้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) = 0.930 มีความเชื่อมั่นที่ควรมีค่ามากกว่า 0.7 ตามเกณฑ์กำหนด

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) และวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร (Path analysis) และประมวลผลโดยใช้สถิติ Z-test เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วยโปรแกรม AMOS เพื่อวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าทางสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร และประมวลผลโดยใช้สถิติ Z-test เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ด้วยโปรแกรม AMOS เพื่อวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (SEM) และเพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ P-Value > 0.05, GFI < 0.9, AGFI < 0.9, CFI < 0.9, RMR < 0.1 และ RMSEA < 0.1, Chi Square/df < 3

ผลการวิจัย

ผลลัพธ์ของโมเดลการวัดโดยแสดงค่าความเชื่อมั่นเชิงประกอบ (Composite reliability) ที่มีค่าเกิน 0.70 ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรวัด (Fornell & Larcker, 1981) ค่าของ Cronbach's alpha พบว่ามีค่าเกิน 0.70 และข้อกำหนดด้านความเที่ยงตรง (Validity test) และค่าการถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่ได้มาตรฐานทั้งหมดมีค่าเกิน 0.70 และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งยืนยันความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Hair et al., 2012) ตารางที่ 1 แสดงค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (AVE) ซึ่งมีค่าเกิน 0.70 ตรงตามข้อกำหนดของความเที่ยงตรงแบบบรรจบกัน (Fornell & Larcker, 1981) แสดงค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรและค่า AVE ที่ยกกำลังสองในแนวทแยง ซึ่งค่าทั้งหมดมีค่าเกินกว่าค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของความเที่ยงตรงแบบแยกแยะ (Fornell & Larcker, 1981) ดังที่ระบุความสอดคล้องของโมเดลการวัดของ Hair et al., (2012) & Kline, (1998)

ตารางที่ 1 ค่า Reliability, Factor Loading, Cronbach Convergent Validity and AVE.

(n=320)

Variable	Factor Loading	S.E	AVE>0.7	CR>0.7	$\alpha > 0.7$
บทบาท (Role)					
อาจารย์สามารถรับบทบาทในการเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ROL1)	0.860	0.071	0.920	0.700	0.900
อาจารย์สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันใน MOOC (ROL2)	0.830				

Variable	Factor Loading	S.E.	AVE>0.7	CR>0.7	α >0.7
อาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและที่ปรึกษาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ROL3)	0.610	0.090			
อาจารย์สามารถรับมือกับการจัดการผู้เรียนจำนวนมากในหลักสูตร MOOC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ROL4)	0.490	0.091			
ความเชี่ยวชาญ (Expertise)					
อาจารย์มีความรู้ลึกซึ้งเนื้อหาวิชาที่สอนผ่าน MOOC (EXP1)	0.560	0.056	0.940	0.740	0.920
อาจารย์สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับความรู้ที่ทันสมัยและเทคโนโลยีปัจจุบัน (EXP2)	0.800				
อาจารย์มีความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC (EXP3)	0.730	0.076			
อาจารย์มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ออนไลน์ (EXP4)	0.850	0.066			
ทักษะ (Teacher Skill)					
อาจารย์สามารถใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เนื้อหามีความน่าสนใจ (TSK1)	0.730	0.059	0.940	0.760	0.930
อาจารย์สามารถใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ (TSK2)	0.630	0.077			
อาจารย์มีความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนออนไลน์ได้อย่างยุติธรรม (TSK3)	0.900				
อาจารย์สามารถปรับตัวกับเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC (TSK4)	0.780	0.055			
การมีทัศนคติที่ดี (Attitude)					
อาจารย์มีทัศนคติที่เป็นบวกและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน (ATT1)	0.740	0.068	0.930	0.740	0.920
อาจารย์เปิดรับความคิดเห็นและคำติชมจากผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (ATT2)	0.780				
อาจารย์แสดงถึงความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ (ATT3)	0.770	0.066			
อาจารย์มีทัศนคติที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการและเสรีภาพในการเรียนรู้ (ATT4)	0.680	0.073			
ประสิทธิภาพความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์ (PROF)					
ความเป็นอาจารย์มืออาชีพ (Professionalism) (PRO)	0.660	0.059	0.960	0.820	0.950
ทักษะด้านเทคโนโลยี (Technological Skills) (TS)	0.890	0.045			
นวัตกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Innovation in Teaching) (INNO)	0.900	0.047			
ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Outcomes) (LO)	0.850				

Notes: All standardized factor loadings are significant at 95% confidence level; AVE= average variance extracted; CR= composite reliability.

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์สมการโครงสร้างแสดงผลการศึกษาตารางที่ 2 ซึ่งมีการทดสอบสมมติฐานซึ่งเป็นการทดสอบผลสมมติฐานสามารถอธิบายแยกเป็นรายข้อสมมติฐานดังตารางที่ 2 ผลทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ P-Value > 0.05, GFI < 0.9, AGFI < 0.9, CFI < 0.9, RMR < 0.1 และ RMSEA < 0.1, Chi Square/df < 3 พบว่า การวิเคราะห์เพื่อยืนยันความสอดคล้องของโมเดล ได้ค่า P-Value = 0.130 > 0.05 , GFI = 0.911 > 0.9, AGFI = 0.906 > 0.9, CFI = 0.930 > 0.9, RMR = 0.023 < 0.05 และ RMSEA = 0.015 < 0.05 และ Chi Square/df = 2.598 < 3 ดังนั้นสรุปได้ว่าโมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

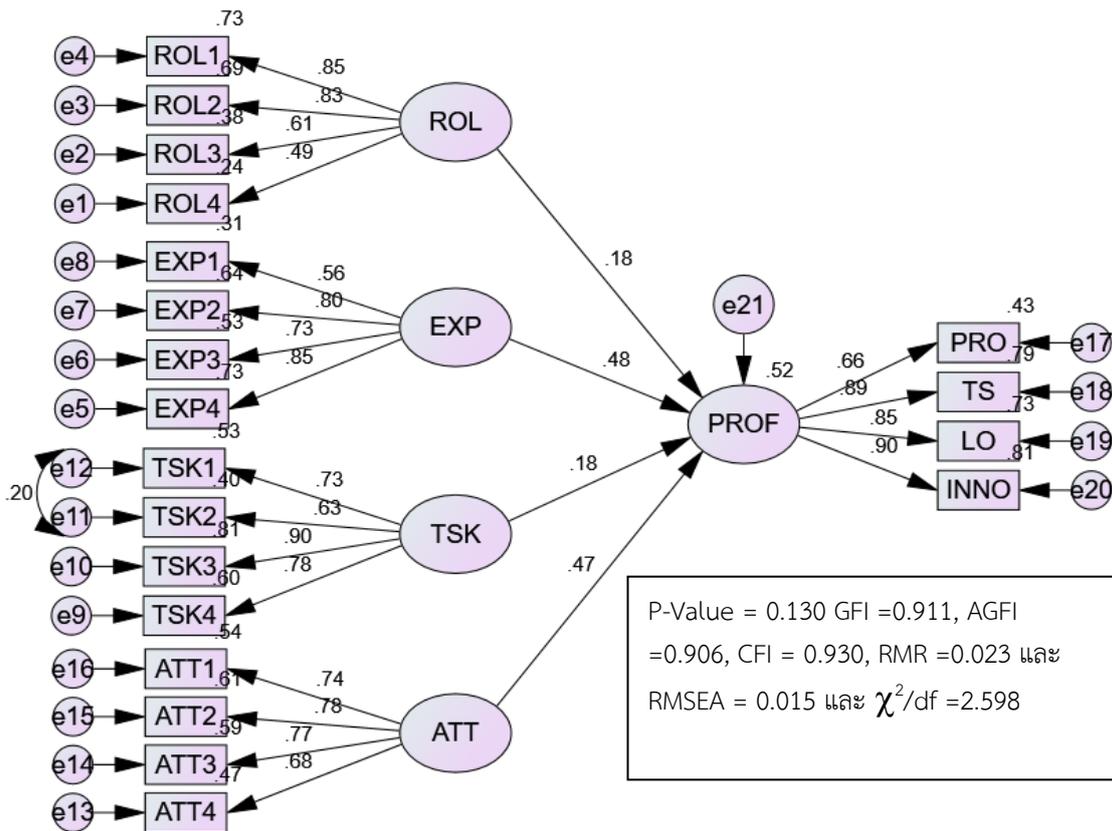
การสรุปผลการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 2 และภาพที่ 2 พบว่า ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย โดยการทดสอบสมมติฐานใช้มาตรฐานของการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เป็นเกณฑ์ความเชื่อมั่นมาตรฐานหลัก มีผลการศึกษาดังนี้ พบว่าสมมติฐานที่ 1 (H1) พบว่าบทบาทอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด ($\beta=0.414, p=0.000^{***}$) สมมติฐานที่ 2 (H2) ความเชี่ยวชาญมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด ($\beta=0.139, p=0.000^{***}$) สมมติฐานที่ 3 (H3) ทักษะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด ($\beta=0.378, p=0.000^{***}$) และ สมมติฐานที่ 4 (H4) ทศนคติมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด ($\beta=0.190, p=0.000^{***}$)

สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ พบว่าปัจจัยบทบาทอาจารย์ผู้สอนซึ่งมีค่า β เท่ากับ 0.414 เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะของอาจารย์ผู้สอนที่มีค่า β เท่ากับ 0.378 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการที่อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้อำนวยการเรียนรู้และมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในขณะเดียวกัน ทศนคติของผู้สอนที่มีค่า β เท่ากับ 0.190 และความเชี่ยวชาญที่มีค่า β เท่ากับ 0.139 ก็มี ส่วนช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ แม้ว่าจะมีอิทธิพลน้อยกว่า ปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการพัฒนาความเชี่ยวชาญ ทักษะ และทัศนคติที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing-Indirect Effects)

Path	Estimate	S.E.	p	Hypotheses	Result
บทบาท --> ประสิทธิภาพ	0.414	0.048	***	H1	ยอมรับ
ความเชี่ยวชาญ --> ประสิทธิภาพ	0.139	0.038	***	H2	ยอมรับ
การมีทักษะ --> ประสิทธิภาพ	0.378	0.045	***	H3	ยอมรับ
การมีทัศนคติ--> ประสิทธิภาพ	0.190	0.052	***	H4	ยอมรับ

Note: *** Values significant at 99.9% confident level, β = Estimate

ภาพที่ 2 โมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

การอภิปรายผลข้อมูลการทดสอบสมมติฐานโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดทางทฤษฎีและการสนับสนุนจากงานวิจัยที่ผ่านมาแต่ละสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 (H1) บทบาทอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ผลการวิจัยที่ชี้ว่า บทบาทผู้สอนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ($\beta=0.414$, $p=0.000^{***}$) แสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บรรยายเนื้อหาสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) งานวิจัยของ Garrison & Anderson (2003) Anderson (2008) ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2561) และ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา และคณะ (2561) ชี้ให้เห็นว่าบทบาทนี้มีความสำคัญต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน (critical thinking) ในทำนองเดียวกัน Salmon (2004) และ Bates (2015) สนับสนุนว่า บทบาทอาจารย์ผู้สอนที่ดีไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยและเสริมสร้างความมั่นใจในตัวผู้เรียน การศึกษาเพิ่มเติมจาก Martin et al. (2022) และ Lowenthal & Dennen (2021) ย้ำถึงความสำคัญในการพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการเชื่อมโยงกับผู้เรียนและการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ ดังนั้น บทบาทที่เหมาะสมของอาจารย์ผู้สอนจึงเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงปฏิสัมพันธ์ (interactive engagement) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด

2. สมมติฐานที่ 2 (H2) ความเชี่ยวชาญของผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สมมติฐานที่ 2 พบว่า ความเชี่ยวชาญของอาจารย์ผู้สอนส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

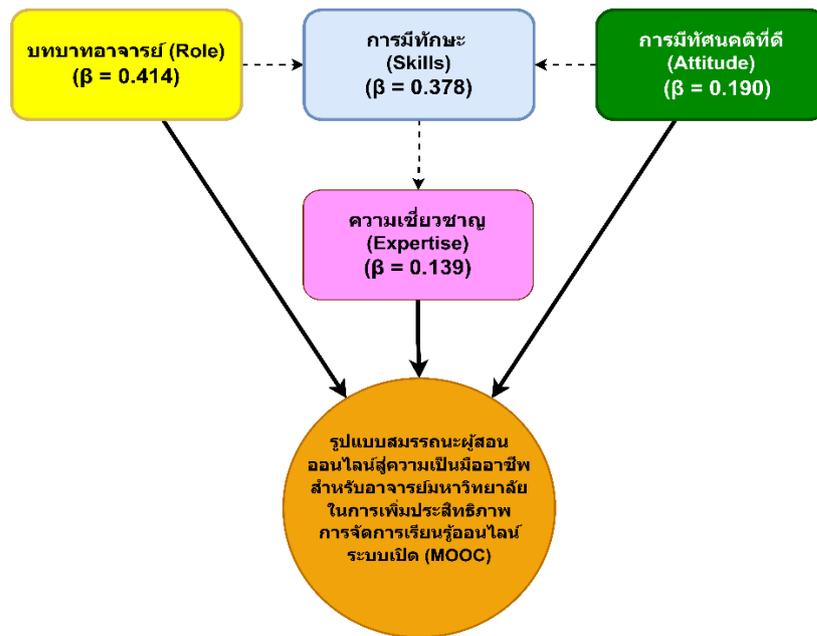
ออนไลน์ ($\beta=0.139, p=0.000^{***}$) สนับสนุนโดยงานวิจัยของ Mishra & Koehler (2006) และ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2563) ที่พัฒนากรอบความรู้ TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเชี่ยวชาญของผู้สอนในด้านเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีจะส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Xie et al. (2021) และ Trust & Whalen (2022) ยังเน้นความสำคัญของความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในยุคที่การสอนออนไลน์ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนจากสถานการณ์ COVID-19 งานวิจัยเหล่านี้สนับสนุนว่า ความเชี่ยวชาญด้าน ICT ของผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจของผู้เรียนและสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สมมติฐานที่ 3 (H3) ทักษะของผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ทักษะของผู้สอนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ($\beta=0.378, p=0.000^{***}$) สอดคล้องกับการวิจัยของ Garrison & Vaughan (2008) และ Salmon (2004) ที่ระบุว่าผู้สอนต้องมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจและเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การศึกษาของ Rapanta et al. (2021), Baran & Correia (2022) และ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2563) ยังระบุว่าทักษะการสอนในสภาพแวดล้อมออนไลน์ไม่เพียงแต่ความสามารถในการใช้แพลตฟอร์มแต่ต้องรวมถึงทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจและการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าทักษะการออกแบบการสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้อาจารย์ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมและทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู่มากขึ้น

4. สมมติฐานที่ 4 (H4) ทศนคติของอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าทัศนคติที่ดีของอาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ($\beta=0.190, p=0.000^{***}$) ซึ่งสนับสนุนโดยงานวิจัยของ Rovai (2002) และ Veletsianos (2016) ที่เน้นถึงความสำคัญของทัศนคติที่ยอมรับและพร้อมที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ การวิจัยของ Adedoyin & Soykan (2020) แสดงให้เห็นว่าในช่วงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทัศนคติที่ดีของอาจารย์ผู้สอนสามารถช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะมีส่วนร่วมและทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น การวิจัยนี้ย้ำถึงบทบาทของทัศนคติที่ส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนสามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญให้การสอนออนไลน์มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) ประกอบด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสำคัญและอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านสู่ปัจจัยความเชี่ยวชาญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC)

ปัจจัยสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC พบว่า บทบาทอาจารย์ผู้สอน (Role) เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะของอาจารย์ผู้สอน (Skills) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการที่อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้และมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ทัศนคติของผู้สอน (Attitude) และความเชี่ยวชาญ (Expertise) มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ แม้ว่าจะมีอิทธิพลน้อยกว่า อิทธิพลทางอ้อมของทักษะอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งศิลปะและหน้าที่ในการสอนจะถูกส่งผ่านจากปัจจัยบทบาทอาจารย์ผู้สอนและปัจจัยทัศนคติที่ดีในการสอนส่งผ่านสู่ความเชี่ยวชาญซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงไปสู่สมรรถนะอาจารย์ผู้สอนมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) ปัจจัยเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ออนไลน์ที่ดีต้องอาศัยการพัฒนาสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพที่มีความเชี่ยวชาญ ทักษะด้านเทคโนโลยี การมีนวัตกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ และทัศนคติที่ดีช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างมีคุณภาพนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีตัวชี้วัดสำคัญภายในด้านนโยบายมหาวิทยาลัย การมีนวัตกรรมทางการจัดการเรียนรู้ การให้รางวัล แรงจูงใจ ทุนสนับสนุนของแต่ละมหาวิทยาลัย

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการพัฒนาโลกและกระบวนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC เพื่อแนวทางการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนมืออาชีพระดับอุดมศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ MOOC ที่มีประสิทธิภาพ โดย อาจารย์ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้ ตามศาสตร์การสอนและบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นอาจารย์มืออาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1) เสริมสร้างบทบาทของอาจารย์ผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ (Facilitator) ควรส่งเสริมให้ผู้สอนมีบทบาทที่เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ โดยการฝึกอบรม

หรือจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

2) พัฒนาความเชี่ยวชาญของอาจารย์ผู้สอนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีและเนื้อหาวิชาการที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนออนไลน์ การใช้กรอบแนวคิดการบูรณาการออกแบบวิธีสอน TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) เป็นแนวทางพัฒนาการสอน และการใช้เทคโนโลยี

3) ส่งเสริมทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีของอาจารย์ผู้สอน ควรเน้นการฝึกอบรมในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์ การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และการประเมินผลที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) มีการปรับทัศนคติของอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้เทคโนโลยีและการสอนออนไลน์ควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนมีทัศนคติที่เปิดกว้างและยอมรับการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนออนไลน์ ผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและมีกิจกรรมที่ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ที่ดีในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนออนไลน์เพิ่มเติมเพื่อศึกษาและพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ออนไลน์ที่รวมถึงปัจจัยอื่นที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพ เช่น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน ความสามารถทางดิจิทัลของผู้เรียนและความพร้อมทางเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องรูปแบบสมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) โดยนำเสนอผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อ 2 ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงเหตุการณ์สมรรถนะผู้สอนออนไลน์สู่ความเป็นมืออาชีพสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (MOOC) งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา และคณะ. (2561). *แนวทางการพัฒนาอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชน*. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. (2563). *การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566, จาก mycourseville.com
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2561). *สมรรถนะและบทบาทผู้สอนออนไลน์: การแสดงตนและ สนับสนุนผู้เรียน*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(2), 244-256.
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2563). *การสังเคราะห์แนวทางวิธีการสอนและรูปแบบการใช้เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ในรายวิชาออนไลน์แบบเปิดเพื่อมวลชนเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในระบบ Thai MOOC (รายงานวิจัย)*. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- มหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thai MOOC)*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2567, จาก <https://thaimooc.org/publishers>

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *แนวทางการพัฒนาอาจารย์เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชน*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2566, จาก <http://support.thaicyberu.go.th>
- Adedoyin, O. B. & Soykan, E. (2020). Covid-19 pandemic and online learning: The challenges and opportunities. *Interactive Learning Environments*, 28(6), 1-13.
- Anderson, T. (2008). *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca: Athabasca University.
- Baran, E., & Correia, A.-P. (2022). Designing engaging online courses: Building learner engagement through instructional design. *Journal of Educational Computing Research*, 60(1), 45-65.
- Bates, A. W. (2015). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Tony Bates Associates Ltd.
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university*. (4th Ed). New York: Open University Press.
- Boettcher, J. V., & Conrad, R. M. (2016). *The Online Teaching Survival Guide: Simple and Practical Pedagogical Tips*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Cheng, X., et al. (2021). The interaction between attitudes toward online learning and teacher-student rapport. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 16(3), 17-30.
- Dittmar, E. & McCracken, H. (2012). Promoting continuous quality improvement in online teaching: Meta model. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 16(2), 163-176.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Garrison, D. R. & Anderson, T. (2003). *E-learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice*. London: Routledge.
- Garrison, D. R. & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hair, J. F., et al. (2012). Partial least squares: The better approach to structural equation modeling. *Long Range Planning*, 45(5-6), 312-319.
- Ke Zhang, et al. (2019). *MOOCs and open education in the Global South: Challenges, successes, and opportunities*. New York: Routledge.
- Koehler, et al. (2014). The technological pedagogical content knowledge framework. In J.M. Spector et al. (eds.), *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. New York: Springer.
- Kirkwood, A. & Price, L. (2014). Technology-enhanced learning and teaching in higher education: What is 'enhanced' and how do we know? *A critical literature review. Learning, Media and Technology*, 39(1), 6-36.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford.

- Koehler, M. J. & Mishra, P. (2005). What happens when teachers design educational technology? The development of Technological Pedagogical Content Knowledge. *Journal of Educational Computing Research*, 32(2), 131-152.
- Lowenthal, P. R. & Dennen, V. P. (2021). Social presence in online learning: Historical and contemporary perspectives. *Distance Education*, 42(2), 253-270.
- Martin, F., et al. (2022). Award-winning faculty online teaching practices: Roles and competencies. *Online Learning Journal*, 26(1), 145-165.
- Mishra, P. & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Rapanta, C., et al. (2021). Online university teaching during and after the Covid-19 crisis: Refocusing teacher presence and learning activity. *Postdigital Science and Education*, 3(3), 946-967.
- Rovai, A. P. (2002). Building Sense of Community in Online Courses. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 3(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v3i1.79>
- Salmon, G. (2004). *E-moderating: The Key to Teaching and Learning Online*. New York: Routledge.
- Shannon S., et al. (2020). Connecting online students to their higher learning institution, *Distance Education*, 41(1), 128-147.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.
- Trust, T. & Whalen, J. (2022). Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: A transformative moment for online learning pedagogy. *Educational Technology Research and Development*, 70(1), 25-48.
- Veletsianos, G. (2016). *Emerging Technologies in Distance Education*. Athabasca University Press.
- Xie, K., Heddy, B. C. & Vongkulluksn, V. W. (2021). Examining engagement in online learning through a self-determination theory lens. *TechTrends*, 65(1), 123-134.
- Yuan, L. & Powell, S. (2013). *MOOCs and Open Education: Implications for Higher Education*. Glasgow: JISC CETIS.